

СЕКЦІЯ № 4. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: Кузнєцова Л. О., к.ю.н., доцент

СТАН ЗАКОНОДАВЧИХ МЕХАНІЗМІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ ІЗ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ

Мирвода Клим Григорович

Аспірант, викладач кафедри політології, соціології та соціальної роботи

ФСП НТУУ «КПІ»

Всі особи з розумовою відсталістю є громадянами України, отже мають всю повноту соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, закріплених Конституцією України та іншими законодавчими актами.

В Україні права людей з розумовою відсталістю регулюють:

- Конституція України;
- Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»;
- Закон України «Про психіатричну допомогу»;
- Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам»;
- Закон України «Про соціальні послуги».

Частині із загальної кількості осіб із розумовою відсталістю (які мають тяжчі форми цього стану, ніж легка) надається статус інвалідів. Відповідно до законодавчих актів держава взяла на себе конкретні зобов'язання створювати для інвалідів правові, політичні, соціально-побутові і соціально-психологічні умови для задоволення їхніх потреб у відновленні здоров'я, матеріальному забезпеченні, посильній трудовій та грошовій діяльності. Однак, згідно із законодавством держава теж зобов'язалася забезпечувати права і свободи тих людей із розумовою відсталістю, які не мають статусу інваліда, адже й вони є громадянами. До речі, як зазначають фахівці всі такі люди потребують соціальної підтримки і допомоги незалежно від рівня вираженості їхнього психічного стану, адже адаптація до життя осіб навіть із найлегшою розумовою відсталістю теж порушена. Звісно, чим тяжчий стан, тим більший обсяг допомоги потребується. Допомоги потребують і сім'ї, які доглядають за такими дітьми чи дорослими людьми. Добре, що в нашій державі існують і діють певні

механізми суспільної допомоги таким людям: законодавчі, фінансові (державні пенсії і виплати), інституційні (державні заклади проживання і догляду). Але на даний час вони є досить обмеженими, недосконалими та підтримують деякі небажані тенденції. Перш за все, не всім особам із розумовою відсталістю надається статус інвалідів, отже частині їм відмовлено у суспільній допомозі. Підзаконні нормативно-правові акти часто суперечать законам, які визначають державну допомогу таким людям, або просто не містять механізмів виконання задекларованих державою зобов'язань. Складається враження, що такі законодавчі механізми підтримують небажані моменти: сприяння переведення всіх дітей і дорослих із розумовою відсталістю (незалежно від їх здібностей та поведінки) у великі спеціалізовані закриті інтернатні заклади, відмова у наданні відповідної освіти дітям із тяжкою та глибокою розумовою відсталістю та інші тенденції, які визнані небажаними для осіб із розумовою відсталістю спеціалістами та у міжнародних документах. Державні пенсії і виплати по догляду у сім'ї є меншими, ніж два прожиткові мінімуми, а такі сім'ї є часто неповними (мати і дитина). Державні інтернатні заклади, де можуть проживати такі індивіди, по своєму устрою сприяють соціальній ізоляції та розвитку синдрому госпіталізму. Також за даними соціологічного дослідження у таких закладах часто порушуються багато прав осіб із розумовою відсталістю та існують неналежні умови для життя (трапляються і досить тяжкі порушення і зловживання). Отже соціальні умови життя осіб із розумовою відсталістю в Україні на даний час є незадовільними і часто тяжкими, особливо якщо такі індивіди проживають не зі своїми батьками, а потрапили в інтернатні заклади. Причинами цього є недоліки законодавства та механізмів реалізації задекларованого захисту прав та забезпечення умов життя людей із розумовою відсталістю. Це свідчить про необхідність постійного моніторингу проблеми та створення адекватних правових механізмів системи соціального захисту цієї категорії населення.